

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Хочай Володимир Олександрович
*здобувач третього рівня вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет*

В епоху постійних змін і зрушень, воєнного стану постає необхідність забезпечувати продовольчу безпеку країни на якісно новому рівні. І задля цього, сільськогосподарські підприємства повинні збільшувати ефективність своєї господарської діяльності. Насамперед, це стосується таких підприємств, що вирощують продукцію рослинництва. Для провадження ефективної господарської діяльності такі сільськогосподарські підприємства повинні мати таке обліково-аналітичне забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва, яке дозволить врахувати інформаційні потреби всіх стейкхолдерів, задля прийняття ними ефективних управлінських рішень, зокрема в умовах резильєнтності.

В наших попередніх дослідженнях були висвітлені питання первинного обліку [1], синтетичного та аналітичного обліку [2] як елементи обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва,

У зв'язку з цим, розробка та впровадження організаційно-інформаційних моделей, що дозволяють оптимізувати процеси обліку і аналізу, є ключовим завданням для підвищення ефективності управлінських функцій сільськогосподарських підприємств, що вирощують продукцію рослинництва.

Побудуємо організаційно-інформаційну модель обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств (рис. 1).

В процесі проведеного дослідження була розроблена організаційно-інформаційна модель обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств є цілісним інструментом, що поєднує внутрішні та зовнішні інформаційні потоки, облікові й аналітичні процедури та управлінські рішення.

1. Мета і завдання обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції	
Мета обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва полягає в створенні інформаційної бази для ефективного управління процесом виробництва продукції рослинництва сільськогосподарського підприємства та його аналізом, що сприяє підвищенню його продуктивності, ефективності та прибутковості.	Основні завдання обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва: 1) облік витрат та ресурсів; 2) моніторинг виробничих процесів; 3) аналіз рентабельності; 4) управління запасами та складським господарством; 5) ведення бухгалтерського обліку; 6) створення аналітичних звітів; 7) планування та прогнозування; 8) управління ризиками та впровадження інновацій; 9) звітність
2. Об'єкти і суб'єкти обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва	
Об'єкти обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва: 1) обсяг виробництва продукції рослинництва в цілому та за структурою, асортиментом, номенклатурою; 2) собівартість продукції рослинництва в цілому та за видами витрат, видами продукції; 3) виробнича собівартість продукції рослинництва; 4) фактори, що впливають на обсяг виробництва та собівартість продукції рослинництва	Суб'єкти обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва: 1) Керівництво сільськогосподарського підприємства (Президент, генеральний директор, директор); 2) Керівництво виробничих підрозділів (заступник директора з виробництва, головний агроном, головний інженер, керівники відділень, завідувачі виробничих ділянок); 3) Фінансово-економічні служби підприємства (головний бухгалтер, економіст, фінансовий аналітик); 4) Служба бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю (бухгалтери, аудиторі, внутрішні аудиторі); 5) Агрономічна служба (агрономи, агрохіміки, спеціалісти з технологій вирощування); 6) Виробничо-технічна служба (механіки, інженери, енергетики, техніки); 7) власники або акціонери; 8) зовнішні користувачі обліково-аналітичної інформації (аудиторські компанії, інвестори, кредитні установи, державні органи)
3. Система економічних показників обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва	
Вартісні та натуральні показники: 1) валовий збір продукції рослинництва; 2) чистий дохід від реалізації продукції рослинництва; 3) прибуток від реалізації продукції рослинництва; 4) виробнича собівартість продукції рослинництва; 5) витрати в цілому та за видами продукції рослинництва; 6) витрати на виробництво продукції рослинництва за економічними елементами; 7) площа земельних угідь; 8) абсолютні показники динаміки виробництва продукції рослинництва	Відносні показники: 1) відносні показники динаміки виробництва продукції рослинництва: темп зростання, темп приросту, темп зниження, коефіцієнт зростання, коефіцієнт приросту, середньорічний темп зростання, індекс виробництва продукції рослинництва; 2) відносні показники структури виробництва продукції рослинництва: питома вага окремого виду продукції рослинництва, коефіцієнт структурних зрушень, темп структурних змін, індекс структурних змін, коефіцієнт концентрації виробництва продукції рослинництва, коефіцієнт диверсифікації виробництва продукції рослинництва; 3) відносні показники інтенсивності та ефективності виробництва продукції рослинництва: виробництво продукції рослинництва з 1 га сільськогосподарських угідь, виробництво продукції рослинництва на 1 працівника, виробництво продукції рослинництва на 1 грн витрат, рівень інтенсивності виробництва продукції рослинництва, продуктивність праці, рівень рентабельності виробництва продукції рослинництва, валовий дохід на 1 га посівної площі, коефіцієнт ефективності виробництва продукції рослинництва
4. Інформаційне забезпечення обліку та аналізу в управлінні виробництвом продукції рослинництва	
Зовнішня інформація: 1) правова; 2) нормативно-довідкова	Внутрішня інформація: 1) планова (бізнес-план, бюджет, кошторис); 2) облікова (первинні документи, облікові реєстри, звітність); 3) позаоблікова інформація (нефінансова інформація)
5. Методичні прийоми обробки економічної інформації	
Економіко-логічні методи: 1) групування; 2) порівняння; 3) розрахунок відносних показників; 4) розрахунок середніх показників; 5) деталізація; 6) елімінавання	Економіко-математичні методи: 1) методи обробки динамічних рядів; 2) методи кореляційно-регресійного аналізу; 3) методи моделювання
6. Узагальнення і реалізація результатів обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва	
Узагальнення результатів: 1) оцінка потенційного збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва; 2) зменшення виробничої собівартості продукції тваринництва; 3) оцінка вірогідності прогнозованих обсягів виробництва продукції рослинництва; 4) оформлення результатів аналізу і передача їх управлінському персоналу для реалізації заходів	Реалізація результатів: 1) оцінка заходів щодо збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва, зменшення її собівартості; 2) вибір оптимального варіанта заходів щодо підвищення обсягів виробництва продукції рослинництва

Рис. 1. Організаційно-інформаційна модель обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств

Джерело: складено автором на основі [3, с. 167–169; 4, с. 278–280]

Разом з тим, структура вищевказаної моделі передбачає синергію між нормативно-правовими, нормативно-довідковими, плановими, обліковими й аналітичними складовими, що забезпечує формування комплексної, достовірної та своєчасної інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень менеджментом сільсько-господарського підприємства. Водночас, запропонована модель сприяє підвищенню результативності виробництва продукції рослинництва, оскільки дозволяє системно інтегрувати аналітичні дані в механізм управління, забезпечуючи узгодженість між обліком, аналізом і плануванням діяльності сільськогосподарського підприємства.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К.В., Хочай В.О. Первинний облік як джерело інформаційного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва сільсько-господарських підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки.* 2024. Випуск 11 (91). Т. 2. С. 87–96. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-11-10505>
2. Безверхий К.В., Хочай В.О. Синтетичний та аналітичний облік як елемент обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва. *Актуальні проблеми сталого розвитку.* 2025. Вип. 2 (2). С. 82–94. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(2\)-9S](https://doi.org/10.60022/2(2)-9S)
3. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. К. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 395 с.
4. Парасій-Вергуненко І.М., Назарова К.О., Гордополов В.Ю., Безверхий К.В., Гоцуляк В.Д., Нежива М.О., Негоденко В.С. Управлінський аналіз бізнесу (за видами економічної діяльності): навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2024. С. 586. DOI: <https://doi.org/10.35668/978-611-01-2969-5>.